

Trinitet u karizmi sv. Ignacija

Rudolf BRAJIČIĆ

Sažetak

U Ignacijevom mističnom doživljavanju presvetog Trojstva ističu se tri stožerna momenta: 1. doživljaj Trojstva u vrijeme njegovog obraćenja, u Manrezi, kojim je trojstveno opečaćen cijeli Ignacijev život; 2. viđenje presvetog Trojstva u La Storti (g. 1537) kojom je zgodom bio »primljen pod zastavu križa i stavljen s Kristom, Očevim Sinom«; 3. viđenja prigodom sastavljanja Konstitucija reda, tako da možemo govoriti o nekoj vrsti subsekvantne inspiracije Konstitucija.

Teološka analiza pokazuje da Ignacije doživljava »ekonomiju spasenja« presveto Trojstvo a time i kristološku viziju sveukupne stvarnosti čije je središte križ. Njegov mistični doživljaj da ga »Otac stavlja uz svog Sina« predstavlja vrhunsku formulu kršćanske vjere danas. Prema Ignaciju, kao mistiku presvetog Trojstva, Božje vrhovništvo treba povezati s kenozom križa čime se on otima svakom teoapsolutizmu (Barth, Moltman, Urs von Balthasar). Konačno, Ignacije je svojom mistikom presvetog Trojstva otkrio rješenje napetosti u Crkvi između slobode i institucije time što je uočio da je Duh Sveti zapravo sloboda koja ishodi od Oca i Sina.

Uvod

Isusovaca umjetnika-stvaralaca na području barokno-lijepoga, nije bilo mnogo. Barokni je stil ipak cvjetao gdje su se pojavili isusovci. Zašto? Zato što je odgovarao njihovu duhu. Stoga bismo htjeli ovim izlaganjem taj duh isusovaca, kakav je živio u njihovu utemeljitelju sv. Ignaciju, a koji su oni poprimili, barem malo razotkriti. Sažeto kazano, taj se duh najbolje očituje u Ignaciju kao mistiku presv. Trojstva. U presv. Trojstvu je dinamika po izlaženju Sina od Oca i Duha Svetoga od Oca po Sinu ne samo na svom vrhuncu nego na svom matičnom izvoru, a da pri tome jedinstvo ili jednota biti Apsolutnog bića nije izgubljena,¹ nego naprotiv omogućena i zajamčena, tako da u Bogu po izlaženjima božanskih Osoba imamo dinamičko jedinstvo u različitosti ili dinamičku ljepotu. To bi mogao biti razlog zašto je barokna umjetnost odgovarala isusovcima.

1 M. M. Gonzales, *La Espiritualidad Ignaciana*, Ensayo de Sintesis. CIS, 1986.

1. Ignacije kao mistik presv. Trojstva

Najprije želimo istaknuti globalnu trinitarnu os cijeloga Ignacijeva života.² O. Nadal, tajnik sv. Ignacija, u jednom pismu piše: »Dokora ga je milost povela na zrenje čitava Trojstva. Bio je uzdignut prema njemu. On je s njim bio sjedinjen svim svojim srcem, u velikom osjećaju pobožnosti i duhovnog ugodaja. Čas bi zreo Oca, čas Sina, čas Duha Svetoga.«³ Stil Nadalova pisanja odaje da on to svoje svjedočanstvo o Ignacijevu životu u presv. Trojstvu povjerava psihološkom okružju, kojemu piše, kao iznenađenje, kao nešto što se ne bi iz onoga koliko se Ignacije pozna moglo očekivati. Poslije će i komentatore, koji budu istraživali Ignacijev život i djelo, ta činjenica iznenaditi, da ne kažem s o. Dumeigom frapirati.⁴ Komentatori ističu da je Ignacijeva duhovnost bitno trojstvena. U promatranju, pak, i doživaljavanju presv. Trojstva, Ignacije slijedi svoju metodu i sustav: najprije prodor u samu tajnu, zatim ulazi u njezinu analizu te se napokon, idući tragom njezinih elemenata, primiće k njezinu izvoru. U konkretnom slučaju najprije uočava tri pojedine osobe da preko njihova prožimanja/circuminsessio segne do božanske biti te od nje tragom izlaženja dođe do izvora svega, do Oca. Pri tome se služi svojim moćnim pomoćnicima. Među njima su anđeli, sveci, Marija i Isus. Kako Ignacije uvijek mora ići do kraja, ide uz pomoć mističnih milosti do njega i ovdje pa dolazi do dinamike stvaranja i otkupljenja. Kard. Danielou piše: »U ignacijanskoj duhovnosti je vrlo važna stvar da se Ignacije ne zadržava u kontemplaciji presv. Trojstva, vječnih odnosa triju osoba, nego prelazi na njihovo poslanje u vremenu. On promatra djela Trojstva u svim stvarima.«⁵ Za vječnost i Trojstvo u njoj Ignacije se, dakle, zanima radi vremena i radi stvari u njemu da bi pojačao svoje zanimanje za čovjeka i za stvari. Za nj značajan i njemu vlastit je silazak odozgor iz presv. Trojstva noseći stvarima njihovu iskonsku sliku, da ih sve stavi u pokret prema gore. Zato

- 2 Popis glavnih autora koji rade o tom predmetu može se naći u I. Iparraggiurre, S. I., *Orientaciones bibliograficas sobre s. Ignacio de Loyola*, Roma, Institutum Historicum S.J., 1957. 120, n. 578. A. Hass, S.J., *Die Mystik des Hl. Ignatius*, u: Wulf, *Ignatius von Loyola*, Wurzburg, Echter Verlag, 1956; J. Danielou, *La Spiritualité de s. Ignace* u: *Christus/1956/360-361*; P. Arrupe, *Trojstveno nadahnuće ignacijanske karizme*, u *Naš način postupanja* 6, Zagreb 1982; J. Donnell, *La vision trinitaire d'Ignace de Loyola dans la perspective theologique contemporaine*, u CIS, XVI/1985/, 48, 23-73. P. Orozco Ramirez, *La proyeccion del dogma trinitario en la espiritualidad de S. Ignacio.../teza na Gregoriani 1957/*. G. Dumeige, *Experience et doctrine spirituelle de S. Ignace*, DS, F. 48-49, str. 1278-1280.
- 3 J. Nadal, Ep., t. 4, str. 661. Nadal je pouzdanik Ignacijev u njegovoj zreloj dobi, slomio otpor Ignacijev da diktira autobiografiju, više nego itko drugi proniknuo institut Družbe.
- 4 Nav. dj., str. 1278.
- 5 Nav. čl., str. 360-361.

stvari ne vrednuje po ljepoti ni izgledu nego po njihovoj usmjerenosti na presv. Trojstvo: »Svi su ljudi okupani u Kristovoj krvi, svi su slika Božja i hram Duha Svetoga«, veli on.⁶ I kao takvi ne smiju biti manipulirani niti se smije pribjegavati taktici bijega od njih.

2. Tri stožerna momenta u Ignacijevu iskustvu presv. Trojstva

Prvi moment. - »Jednog dana, priča on u svojoj autobiografiji, dok je na stepenicama dominikanskog samostana čitao časoslov Blažene Djevice, njegov je um bio uzdignut iznad sebe tako da je vidio presv. Trojstvo u obliku triju tipki na klaviru. To ga je natjeralo na suze i na jecanje tako da nije mogao sobom ravnati... nije dopodneva mogao zaustaviti suze, a nakon ručka nije na svoju duboku radost i utjehu mogao prestati govoriti o presv. Trojstvu, koristeći mnoge i različite nove usporedbe. Od toga događaja pa sve do današnjega dana osjećao je veliku pobožnost kad god bi se molio presv. Trojstvu.«⁷

Sudeći po učincima toga viđenja, po dubokoj radosti i utjesi, taj je mistični doživljaj presv. Trojstva u njegovoj obraćeničkoj fazi bio vrlo intenzivan s reperkusijom na cijeli Ignacijev život. Pri tome nas ne moraju smetati »tri tipke« kao slika presv. Trojstva. Ta je, naime, po sebi oskudna slika, samo ishodište, uzletišta za intuiciju i zrenje a ne njezino zalazište. Ona daje poticaj, kao i sve druge slike o presv. Trojstvu, za zalaženje u dubine toga misterija, a nipošto nije fotografija presv. Trojstva. Ni Ignacijeve »tri tipke« ni Patrikov »trolist« nije pravo lice otajstva nego su samo slika ili simbol, bez kojega se čovjekov duh jedva može otrgnuti od vidljivosti i zaći u nevidljivost.

Još se po nečem vidi da je taj mistični doživljaj morao biti neobično jak. Zahvaćen tim doživljajem započeo je prema svjedočanstvu o. Layneza pisati knjigu o presv. Trojstvu.⁸ Te knjige ne posjedujemo, ali nam je ostala Ignacijeva duša trojstveno opečaćena, koja je cijeloga života osjećala »veliku pobožnost kad god bi se molio presv. Trojstvu«, kako sam kaže pri kraju svog života. Nadal bi rekao: Kad god bi zreo čas Oca, čas Sina, čas Duha Svetoga.

– U uskoj vezi s tim doživljajem stoji trojstveni okvir razmatranja o utjelovljenju u Duhovnim vježbama. Na tu vezu specijalisti izričito upozoravaju.⁹ Taj poznati okvir glasi ovako: »Prva je predvježba da sebi dozo-

6 Vidi I. Iparraguirre, S.I., *Trace ignaziane per un impegno cristiano*, Ancora, Milano 1963, str. 19-22.

7 Aut., br. 28.

8 Pismo Laynezovo, & 12, navedeno u: *Fontes narrativi*, t. 1, p. 82.

9 P. Arrupe, nav. dj., br. 22.

vem u pamet kako su tri božanske Osobe gledale površinu cijele kugle zemaljske, punu ljudi, i kako presv. Trojstvo u svojoj vječnosti odlučuje da druga Osoba postane čovjekom te da spasi ljudski rod, i kako, kad se ispunilo vrijeme, šalju k našoj Gospi anđela Gabrijela.«¹⁰

Taj tekst osvjetljuje onaj prvi doživljaj pod dva vidika. Taj je tekst biblijske inspiracije. Pred utjelovljenje vrši se vijećanje u krilu presv. Trojstva kao u početku pred prvo stvaranje: Načinimo čovjeka na sliku i priliku svoju. Zatim se šalje Sin prema Evanđelju i sv. Pavlu: Posla Bog Sina svoga. To znači da se sv. Ignacije uzvinuo do presv. Trojstvo biblijski a ne teološki razbuden. Bio je još neuk u teološkom reflektiranju. Taj tekst, nadalje, radi o tzv. ekonomskom Trojstvu, tj. o Trojstvu u njegovu odnosu prema svijetu, koji treba otkupiti, što znači da se sv. Ignacije u svom zrenju presv. Trojstva nije zaustavljao na naravi Božjoj i odnosima unutar presv. Trojstva nego da je svojim zrenjem obuhvaćao i povezanost ovog misterija s spasopovijesnim tokovima. Ignacije nije bio uveden samo u trojstvenu Božju intimnost nego je postao mistični očevidac odluke utjelovljenja.¹¹

Drugi moment. - Tako je sv. Ignacije u danima svoga obraćenja na mističan način našao presv. Trojstvo. Sada je trebalo da na mističan način nađe sebe u toj tajni. Za taj pronalazak samoga sebe u tajni presv. Trojstva trebalo je prevaliti dugi put preko Palestine, Barcelone, Alcalé, Salamanke, Pariza, Venecije do La Storte /Manreza 1522 - La Storta 1537/. La Storta je potvrda svih njegovih dotadanih nastojanja, a koju je on željno iščekivao. U La Storti se nalazi i Laynez, kojemu je Ignacije sve povjerljivo i detaljno opisao, što mu se tu u crkvi Majke Božje dogodilo: »Učinilo mu se, piše Laynez, da vidi Krista s križem na leđima, i, pokraj njega Oca koji mu kaže: Hoću da ga uzmeš za svoga slugu. Tako ga je Isus uzeo veleći mu: Hoću da nam služiš. Zbog toga razloga, časteći velikom pobožnošću to presveto ime, odlučio je da će se kongregacija zvati Družba Isusova.«¹² U La Storti je Ignacije osjetio da ga Bog Otac stavlja »s Kristom, svojim Sinom«.

Kratki komentar p. Arrupea tog videnja je ovaj: Otac je osoba koja dominira prizorom, a ne Sin. Otac Ignacija prima i daje ga Sinu, isto tako baš Otac mu obećaje da će mu biti milostiv u Rimu. Ignacije, osnivač apostolske skupine, nositelj virtualne karizme Družbe... primljen je za slugu Isusu, a po Isusu za slugu Ocu. Zadobio je milost, koja se moli u razgovoru razmatranja o Zastavama: »biti primljen pod njegovu zastavu« u potpunom siromaštvu i poniznosti i upravo to tumači zašto mu se Sin ne

10 DV, 102.

11 Aut., br. 28.

12 Lainez, *Adhortatio in examen*, 7., FN II., 133.

pokazuje ni kao dijete, ni kako propovijeda ili kao uskrsnuli nego noseći križ... Kristologija, koja se u tom rasvjetljenju razumijeva, spada u najčišći pavlovski i ivanovski smisao: povratak svega Ocu.¹³ Božanske ga osobe, njega i po njemu njegove drugove, primaju u svoju službu. To je trojstvena potvrda koju je Ignacije molio u tom odlučnom času svoga života. Našao je svoje mjesto u presv. Trojstvu: Stavljene su s Kristom, Očevim Sinom.¹⁴ R. Rouquette pripominje da se u tom viđenju ne spominje Duh Sveti.¹⁵ Mi kažemo da se Duh Sveti u tom viđenju doduše ne vidi, ali da se čuje. Otac i Sin, koji u viđenju dijalogiziraju, čine to u Duhu Svetom, koji je mjesto njihova dijaloga u presv. Trojstvu.

Treći moment. - Još je trebalo samo jedno: naći i osigurati mjesto u presv. Trojstvu budućoj Družbi, koja je tri godine nakon La Storte /1937/ bila potvrđena /1540/. U njima će on kao u kodeksu dati prvenstvo božanskom u Družbi, dominaciju finalizmu, apostolsku dimenziju, sklad naravi i vrhunaravi, ideal kulture, princip kvalitete, ideje poslušnosti, položaj šefa, društvenost i zajedništvo, trajnu aktualnost, i to sve da konstitucionalno razdari služenje, službu u koju je on skupa sa svojim drugovima od Oca primljen, a koja se sastoji u nastavljanju Sinova poslanja utjelovljena u rimskom biskupu, službu služenja Crkvi kao Kristovoj zaručnici, a to će reći Crkvi - Božjem narodu. U Konstitucijama sv. Ignacije nigdje ne spominje presv. Trojstvo. Je li na nj zaboravio? Onih 25 listova, što nam je ostalo od njegova Dnevnika, zabranjuje nam na to samo pomisliti. Imamo, naime, svjedočanstvo kako je pisao Konstitucije, iz kojeg se vidi kakvu je ulogu presv. Trojstvo imalo u njihovu sastavljanju. »Način, kojeg se držao, izvješćuje nas Gonzales de Camara, kad je sastavljao Konstitucije, bio je u tome da svaki dan rekne, da iznese pred Boga određenu točku kojom se bavio i da se pomoli za taj predmet«. ¹⁶ »Dok je sastavljao Konstitucije, imao je viđenja također vrlo često... I tako mi pokaza veoma veliki svežanj rukopisa i pročitao mi iz njih dobar dio. Radilo se naročito o viđenjima što ih je imao kao potvrdu kakve odredbe, unesene u Konstitucije. Viđao je sad Boga Oca, sad sve tri osobe presv. Trojstva. Sad pak Gospu, koja je ponekad posredovala za njega, a katkat mu potvrđivala.«¹⁷ Pustimo po strani De Guibertovu primjedbu pritom da je na temelju Camarinog izvješća »bio od Boga vođen na putovima ulivene kontemplacije u istom stupnju, ako ne na isti način, kao jedan sv. Franjo Asiški ili jedan

13 P. Arrupe, nav. dj., br.42.

14 Aut., 96.

15 R. Rouquette, *Essai critique sur les sources relatant la vision de saint Ignace... a la Storta*, RAM, t. 33, 1957, str. 49, br. 48.

16 Aut., br. 101.

17 Aut., br. 100.

sv. Ivan od Križa«,¹⁸ nego recimo da se iz toga izvješća vidi kako Konstitucije imaju svoj izvor u presv. Trojstvu, kao u onom koje ih je po mističnim viđenjima potvrđivalo, tako da možemo govoriti o nekoj vrsti subsekventne inspiracije Konstitucija. Konstitucije je, barem u njihovu pretežnom dijelu, prihvatilo presv. Trojstvo kao svoje djelo, kao svoju riječ. Katkad je ta riječ bila sv. Ignaciju i prethodno priopćena.

Evo kratkog pregleda rečenica koje nam otkrivaju trojstvena priopćivanja i potvrđivanja s obzirom na jedan slučaj u Konstitucijama. To je slučaj izbora posvemašnjeg siromaštva kuća profesa bez mogućnosti da imaju prihode i bez mogućnosti prihoda za uzdržavanje crkava koje pripadaju tim kućama.

»Zagledavajući, piše sv. Ignacije u svom Dnevniku, općenito činjenicu o potpunom, djelomičnom ili nikakvom posjedovanju, nisam više poželio razmotriti nijedan od razloga. S obzirom na to došle su mi druge spoznaje, to će reći kako je ponajprije Sin poslao apostole neka propovijedaju u siromaštvu i kako je zatim Duh Sveti potvrdio ih dajući im svoj duh i jezik, tako da su Otac i Sin, šaljući Duha, sve tri Osobe potvrdile to poslanje.«¹⁹ Poslanje u siromaštvu je trojstvena evanđeoska činjenica. Ta je trojstvena činjenica nadjačala 11. veljače 1544. sve razloge koji su govorili za ograničeno siromaštvo.

Nakon te odluke slijedili su dani utonuća i uranjanja u presv. Trojstvo. Najprije 19. veljače o svom doživljaju presv. Trojstva piše: »Poimanje se odnosilo na djelovanje božanskih Osoba i njihovo proizlaženje, više osjećajući ili gledajući nego razumijevajući.«²⁰

Slično dva dana kasnije - 21. veljače: »Oćutio sam takvo duhovno poimanje da mi se činilo da time razumijem da nema, tako reći, više ništa da saznam o onome što se tiče presv. Trojstva... Upoznao sam, osjetio ili vidio, *Dominus scit*, da govoriti Ocu, vidjeti da je osoba presv. Trojstva, nagoni me da ju ljubim svu savcatu, tim više što su ostale Osobe bitno u njoj. Oćutio sam to isto za vrijeme molitve Sinu, posve isto za vrijeme molitve Duhu Svetome, uživajući bez razlike u jednoj ili drugoj Osobi da sam osjetio utjehu, pripisujući je svim trima Osobama i radujući se da pripada svim trima.«²¹

Ignacije, eto, gleda proizlaženje božanskih Osoba, njihovo međusobno prožimanje na temelju zajedničke biti /circumincessio/. To je rasvjetljenje tako čudesno da njegov spis, iako štur i inventaran, pobuđuje osjećaje divljenja kod svakoga.

18 J. de Guibert, *La spiritualité de la Compagnie de Jesus*, str. 55.

19 D., 11. veljače 1544.

20 D., 19. siječnja 1544.

21 D., 21. veljače 1544. Za citate iz D. služio sam se P. Arrupe, nav. dj.

Sad recimo sažeto: Ignacije u Manrezi, nošen mističnim simbolom triju tipki, zrije u presv. Trojstvu; u La Storti nalazi mjesto u presv. Trojstvu sa Sinom, primajući od njega misiju služenja; u Rimu, pišući Konstitucije, ustvari raščlanjujući misiju služenja, smješta skupa sa sobom tadanju i buduću Družbu sa Sinom u presv. Trojstvo.

3. *Više od povijesne činjenice*

Iz ovoga što smo iznijeli slijedi jedna povijesna činjenica: u temelju osnivanja Družbe Isusove i u njezinu utemeljenju bitno stoji trojstvena inspiracija. Međutim, materijal koji smo iznijeli premašuje tu povijesnu činjenicu. On nam nudi velik broj teoloških elemenata od životnog značenja za Družbu. Pogledajmo neke.

Prije svega Ignacije gleda presv. Trojstvo u ekonomiji spasenja, kao što smo to već istaknuli. On je usredotočen, prema današnjem nazivlju, više na ekonomsko nego na imanentno Trojstvo. Prednost daje udjelu božanskih Osoba u ekonomiji spasenja.

Na drugom mjestu treba istaknuti da Ignacije ima kristološku viziju uvjetovanu ekonomskim gledanjem presv. Trojstva. Krist je onaj koji silazi iz krila presv. Trojstva i po svom uskrsnom otajstvu uzlazi k Ocu. Po tom silasku i uzlasku omogućuje da svi ostali stvorovi mogu ostvariti svoju svrhu za koju su stvoreni. U Kristu je poslanje nedvojivo od osobe. Krist je onaj koji je poslan da omogući povratak. To je njegov identitet.

Zatim, ključ toga uzlaženja k Ocu je uskrsno otajstvo, u čijem središtu stoji križ. Stoga je Ignacijeva kristologija usredotočena na križ, koji je ostvaren poslušnošću Ocu. U imanentnom Trojstvu Sin živi u savršenoj harmoniji s Ocem, u ekonomskoj situaciji tu harmoniju Sin ostvaruje poslušnošću sve do križa. To trojstveno kristološko gledanje u Ignaciju stvara posebno duhovno raspoloženje: On se želi suobličiti s takvim Kristom. Stoga će njegova duhovnost biti duhovnost križa u poslušnosti.

Nadalje, Ignacijev je trojstveni misticizam radikalno apostolski: Služiti pod zastavom križa da sve bude privedeno k Ocu. Njegova trojstvena mistika nije »zaručnička« /nupcialna/. Ona je mistika služenja. Ignacijev Trojstvo je izvor i počelo apostolske akcije, *contemplativus in actione*.

Konačno, Ignacijeva trojstvena apostolska vizija je duboko eklezijalna, crkvena. Sudjelovati u Kristovu poslanju znači ucijepiti se u institucionalno apostolsko poslanje Crkve Katoličke, koje oživljuje Duh Sveti. Ignacije ne dijeli Duha Svetoga od institucije, ni obratno. Zato će reći: Apostolska poslušnost sv. Ocu je zato »da budemo sigurniji da smo vođeni Duhom Svetim«.

4. Umjesto zaključka

Drago nam je istaknuti da su Ignacijevi trojstveni kao i kristološki, pneumatološki i ekleziološki vidici, koji izlaze iz trojstvenih, vrlo prisutni u današnjoj teologiji.

Većina teologa danas zastupa mišljenje da teologiju o presv. Trojstvu nije moguće izgraditi bez obzira na događaj Krista. Oni dolaze do spoznaje Trojstva na ovaj način: Ako je Bog u svom djelovanju po Kristu trojstven, tada je Bog po svojoj biti trojstven. Ignacije nije tako spoznajno dolazio do presv. Trojstva, ali naglašeno shvaćajući Krista i njegovo djelo u trinitarnoj povezanosti otvara vrata gnozeološkom putu od ekonomskog do imanentnog Trojstva, kao što danas radi teologija.

Prema današnjoj teologiji Isus je autorevelacija /samoobjava/, autointerpretacija /samotumačenje/ Boga, tako da mi kroz to samoobjavljivanje i samotumačenje Boga ulazimo u otajstvo Boga. A što je sadržaj tog samoobjavljivanja Boga? Da je Bog bitno odnos Oca prema Sinu. Vjerovati u Boga, imati iskustvo Boga za nas znači unići u odnos Sina prema Ocu, koji je vlastit Kristu. U tom kontekstu Ignacijev doživljaj u La Storti da ga »Otac stavlja sa Svojim Sinom« predstavlja se kao vrhunaska formula kršćanske vjere danas.

Suvremeni se teolozi slažu da se vjera u presv. Trojstvo ne temelji toliko na nekim trinitarnim novozavjetnim formulama koliko na događaju križa. Najčišći izražaj Trojstva je božanski čin križa, u kojem Otac pušta Sina da se preda za nas u Duhu Svetom /Jungel. Moltmann, Steffen, Urs v. Balthasar/.²² Ono što se zbiva na Golgoti između Oca i Sina u Duhu Svetome možemo izreći ovako: To je historizacija unutartrajstvenog života, tj. upovješćivanje vječne Očeve i Sinove želje u vječnoj konspiraciji ljubavi da spase čovječanstvo. Stavljen sa Sinom, s križem na ramenima, Ignacije je upravo to križno otajstveno žarište učinio žarištem svoje duhovnosti.

Započela je s Barthom a nastavila se s Moltmannom ova misao: Ako se držimo ideje o Bogu kao apsolutnom subjektu, vrlo lako se dođe do paralele: Kao što je Bog na nebu, tako je car na zemlji. Religija postaje ideologija pod moćnom zaštitom države što je danas vidljivo u Iraku. Zato Božje vrhovništvo treba kristijanizirati pri svjetlu trojstvenog djela triju božanskih Osoba. Ono što zapravo znači Božje vrhovništvo objavljeno nam je u povijesti Isusa Krista, koja se diže na vrhunac u njegovu pashalnom misteriju. Isus kaže: »Ljubite se među sobom kao što sam ja vas lju-

22 P. Arrupe, nav. dj., br. 72. Za ove izvode vidi J. O'Donnel, nav. čl., str. 24–25.

23 Vidi J. O'Donnel, nav. čl., str. 37–45.

bio« /Iv 15,12/. Božje vrhovništvo treba povezati s kenozom križa.²⁴ Bog je vrhovni gospodar sviju time što je postao sluga sviju pa i stvaranje treba shvaćati kao Božje služenje. Ignacije ulazeći u poslanje Sina, u njegovo služenje do uzimanja »njegove odore« poniznosti i odbačenosti pravilno zalazi, prema današnjoj teološkoj misli, u otajstvo Boga i otima se svakom teoapsolutizmu.

Za nas je danas problem kako danas shvatiti odnos Duha Svetoga i institucionalnog značaja Crkve. Duh Sveti i institucija su oprečne stvarnosti. Duh Sveti je sloboda, institucija je zakon. Hans Urs von Balsthasar odgovara: Na bit Duha Svetoga spada da bude »određivan«, »oblikovan« od Oca i Sina kao objektivizacija njihove ljubavi. Da, Duh Sveti je sloboda, ali ishodeći od Oca i Sina. Na liniju ishodenja ili izlaženja treba staviti instituciju, koja nije ništa drugo nego utjelovljeni Sin namjesnički produžen u Petru. Zato se Duh Sveti daje u namjesničkoj određenosti od Petra, tj. Sina. Sv. Ignacije pak želi u apostolatu ovisiti apsolutnom poslušnošću od rimskog biskupa »da bude sigurniji da je vođen Duhom Svetim«, kako sam kaže.²⁵

24 Vidi J. O'Donnel, nav. čl., str. 50.

25 P. Arrupe, nav. dj., br. 72.

TRINITY IN THE CHARISMA OF ST. IGNATIUS

Rudolf Brajičić

Summary

In Ignatius, mystical experience of the Holy Trinity three cardinal moments are stressed: 1. Experience of the Trinity at the moment of his conversion, in Manreza, his whole subsequent life bearing the stamp of the Trinity; 2. Seeing the Holy Trinity in La Storta /1537/ on the occasion of which he was »accepted under the banner of the Cross next to Christ, the Lord's son«; 3. Seeing during his work on the Constitutions of the Order, so that they can be considered as a kind of subsequent inspiration of the Constitutions. Theological analyses have shown that Ignatius experienced the »Economy of Salvation« of the Holy Trinity, thus a christological vision of total reality with the Cross at its centre. His mystical experience of »The Father placing him next to his Son« represents the supreme formula of christian religion today. According to Ignatius, as a mystery of the Holy Trinity, God's supremacy should be related to the kenosis of the Cross, thus resisting all theoabsolutism /Barth, Moltman, Urs von Balthasar/. Finally, Ignatius' mystery of the Holy Trinity was the solution for tension within the Church between freedom and the institution it was realized that the Holy Spirit actually is freedom issuing from Father and Son.